

بنام خدا

دانشکده علوم مهندسی

دانشکدگان فنی

دانشگاه تهران

پیشنهاد و فرم حمایت از پایان نامه تحصیلات تکمیلی

- دکتری   کارشناسی ارشد
 نوبت دوم   روزانه

نام و نام خانوادگی: مائده آدی‌بگ

شماره دانشجویی: ۸۱۰۸۹۹۰۰۵

استاد راهنمای اول: سید محمود طاهری

تاریخ تصویب:

ورود به تحصیلات تکمیلی دانشکدگان فنی:

--	--	--	--

شماره مرجع:

۱. شماره‌ی مرجع، توسط معاونت پژوهشی دانشکدگان فنی، هنگام صدور ابلاغ، درج خواهد شد.
۲. تکمیل کلیه قسمت‌های فرم بصورت تایپ شده ضروری می‌باشد و در صورت ناقص بودن هریک از موارد بدون هیچ اقدامی پروپوزال ارسال شده عودت داده خواهد شد.

۱- خلاصه‌ی اطلاعات پایان نامه

فرایند شکل‌گیری هویت حرفه‌ای دانشجویان مهندسی برق			عنوان (فارسی)
Process of Professional Identity Formation in Electrical Engineering Students			عنوان (انگلیسی)
☐ توسعه ای	☐ کاربردی	☒ بنیادی	نوع

۲- اطلاعات استاد راهنما و مشاور

نوع مسئولیت	نام و نام خانوادگی	مرتبه‌ی علمی	درصد مشارکت	محل خدمت	امضا و تاریخ
استاد راهنمای اول (مجری)	سید محمود طاهری	استاد تمام		دانشکده علوم مهندسی، دانشگاه تهران	
استاد راهنمای دوم (حسب نیاز)	مقصود فراستخواه	استاد تمام		موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی	
استاد مشاور اول	اکرم حسینیان سراج‌لو	دانشیار		دانشکده علوم مهندسی، دانشگاه تهران	
استاد مشاور دوم (حسب نیاز)		انتخاب نمایید			

۳- اطلاعات دانشجو

نام و نام خانوادگی	مائده آدی‌بگ	تلفن ثابت / همراه	۰۹۰۲۴۳۰۲۱۳۷ / ۰۴۱۳۴۲۰۴۲۰۳
مقطع و نوع پذیرش	کارشناسی ارشد - روزانه	آدرس ایمیل	Maedeh.adibag@ut.ac.ir

maedehadibag@gmail.com			
۱۴۰۱/۱۲/۰۲ 	امضا و تاریخ	آموزش مهندسی	رشته و گرایش

۴- مشخصات موضوعی پایان نامه

۴-۱ تعریف مساله، هدف و ضرورت انجام (حداکثر سه صفحه)

اهمیت و ضرورت پرداختن به مسئله هویت حرفه‌ای دانشجویان مهندسی

دوره کارشناسی نخستین مواجهه دانشجویان با محیط دانشگاهیست. دانشجویان همزمان با آغاز این دوره، در فرایند توسعه هویت حرفه‌ای خود قرار می‌گیرند و پس از آن است که به عنوان دانشجویان یا حرفه‌مند اقدام به ادامه تحصیل در دوره‌های تحصیلات تکمیلی نموده یا وارد بازار کار می‌شوند و توسعه هویت حرفه‌ای خود را پی می‌گیرند. ضرورت توجه به دوره‌های کارشناسی و تجربیات زیسته دانشجویان از این دوره به خصوص تجربیاتی که در ارتباط با فرایند شکل‌گیری هویت حرفه‌ای قرار دارند، به موارد متعددی باز می‌گردد. گستردگی برنامه درسی دوره کارشناسی از نظر صلاحیت‌های حرفه‌ای در نظر گرفته شده برای دانشجویان از موارد ضرورت پرداختن به این دوره است.

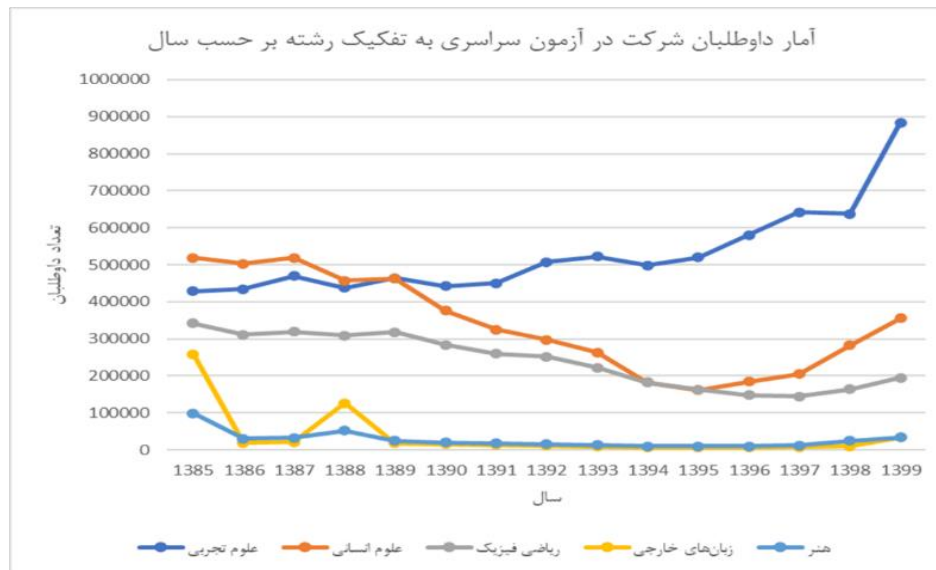
همچنین پژوهش‌ها نشان داده است که نقص در توسعه هویت حرفه‌ای می‌تواند منجر به انتخاب شغل از سمت دانش‌آموختگان در سایر حوزه‌ها (حوزه‌های غیر مهندسی) گردد که این نیز خود از عوامل کمبود حرفه‌مندان (در اینجا مهندسان و مهندسان حرفه‌ای) در حوزه‌های فنی می‌باشد (Burlison, 2021).

روند کاهشی ورود دانش‌آموزان به رشته‌های STEM در سال‌های اخیر از عوامل نگرانی آموزش عالی در خصوص رشته‌های فنی بوده است. یکی از علل این کاهش در میزگرد برگزار شده توسط انجمن آموزش مهندسی ایران، توسط استادان آموزش عالی در رشته‌های مهندسی و علوم تربیتی فقدان الگوی مناسب (و یا شناخته نشدن الگوهای مناسب فعال در کشور) برای دانش‌آموزان در رشته‌های فنی عنوان شده است (بازرگان، ۱۳۹۹). این موضوع را می‌توان در ارتباط با هویت حرفه‌ای مورد بررسی قرار داد. همچنین مطالعات صورت گرفته درباره تغییر رشته از کارشناسی مهندسی به سایر رشته‌ها (از جمله رشته‌های علوم انسانی) نمونه‌ای از تحقیقات است که نشان می‌دهد، هویت و مطالعه آن می‌تواند در روند سایر پژوهش‌ها راهگشا و الهام‌بخش باشد. پدیده تغییر رشته دارای عناصر ادراکی شناختی و همچنین عاطفی احساسی است. عوامل تغییر رشته را می‌توان در دو سطح بررسی کرد: اهداف و ارزش‌های خود فرد و عوامل موثر بر او. در هر تیپ شخصیتی چند عامل مهم از این عوامل کنار هم قرار می‌گیرند و هویت آن را می‌سازند. این هویت همان چیزی است که می‌توان با استفاده از آن، به بررسی تغییرات اجتماعی، ارزیابی موضوع و آسیب‌شناسی پدیده مورد مطالعه [تغییر رشته از مهندسی به علوم انسانی] پرداخت (قائم‌خانی، ۱۳۹۸).

در اغلب کشورها آموزش مهندسی به سمت صلاحیت محوری حرکت می‌کند و برنامه‌های درسی با این دید که دانش‌آموختگان در پایان دوره و پس از گذراندن درس‌ها با پیامدهای معین، صلاحیت‌های لازم را کسب نمایند، تنظیم شده است.

در این باره پژوهش مان و همکاران (Mann, et al., 2008) بیان می‌کند که مشخص کردن پیامدهای درسی با هدف افزوده شدن آنها به هم و ایجاد صلاحیت‌های پایانی دوره در دانشجویان، صرفاً یک دیدگاه بیرونی (دیدگاه آموزشگران) درباره یادگیری یادگیرندگان است.

شکل ۱ آمار داوطلبان شرکت در آزمون سراسری به تفکیک رشته بر حسب سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۹

هم‌چنین پژوهش مان و همکاران (Mann, et al., 2008) به لزوم بررسی دیدگاه یادگیرندگان درباره یادگیری‌شان اشاره می‌کند و بیان می‌دارد که از دیدگاه دانشجویان یادگیری‌شان فرایندی پیچیده از تعاملات در میان اجزا متعدد است. این اجزا می‌توانند درس‌ها، محیط دانشکده، تعاملات با سایر دانشجویان و هم‌تایان، وضعیت آنها، پیش‌زمینه‌هایشان و زندگی خارج از دانشگاه و سایر فراجریانات باشند. ویژگی پدیدار شده این سیستم پیچیده، محیط یادگیری، هویت حرفه‌ای آنها می‌باشد. مواردی مانند آماده‌سازی بهتر دانشجویان برای عمل کردن به عنوان مهندس، بهبود فرایند یاددهی و یادگیری با بازنگری برنامه‌های درسی حول ایده توسعه هویت حرفه‌ای، ارتقا و بهبود یادگیری دانشجویان، احترام و پاسخ به تنوع در بدنه دانشجویی، کاهش نرخ ترک تحصیل دانشجویان و درگیر کردن بیشتر و بهتر آنها در فرایند یادگیری‌شان در ضرورت پرداخت به موضوع هویت حرفه‌ای عنوان شده است.

اهداف و سوالات اساسی پژوهش

هویت به مثابه یک فرایند عمل می‌کند. دیدگاه سازنده‌گرایی این جنبه از هویت را مورد تاکید قرار می‌دهد. دیدگاه ذات‌گرایانه اصولاً هویت را مقوله‌ای ثابت و تغییر ناپذیر می‌داند و دیدگاه پست مدرن نیز در نقطه مقابل، قائل به ثبات در هویت نیست و ادعا می‌کند هویت آدمی هر لحظه به رنگی درمی‌آید و تابع گفتمان مسلط است. در حد وسط این دو سازنده‌گرایی ضمن پذیرش عناصری که با گذشت زمان‌های طولانی به عناصر پایداری تبدیل شده‌اند، موضوع تغییر در هویت‌ها را نیز نادیده نمی‌انگارد.

باتوجه اینکه محقق با دیدگاه سازنده‌گرایی به هویت می‌نگرد، اهداف و سوالات اساسی پژوهش حاضر به شرح زیر می‌آید:

هدف پژوهش حاضر بدست دادن یک مدل مفهومی (conceptual model) در خصوص فرآیند شکل‌گیری، تحول و توسعه هویت حرفه‌ای دانشجویان مهندسی برق است. مدل مفهومی فراتر از چارچوب نظری است، به نظریه نزدیک می‌شود اما در سطح پایین‌تری از توصیف قرار

دارد. توصیف مسیر حرکت از هویت دانشجویی به عنوان دانشجوی مهندسی برق به هویت حرفه‌ای به عنوان مهندس برق در انتهای دوره کارشناسی در پرتو نظریه‌های کلان، تفسیر داده‌ها برای کشف معنای مدنظر ذی نفعان از حرفه مهندسی برق و مهندسان برق و دانشجویان مهندسی برق از اهداف پژوهش حاضر است (فراستخواه، ۱۳۹۵).

سوالات اساسی این پژوهش عبارتند از

۱. هویت (خودفهمی) حرفه‌ای دانشجویان کارشناسی مهندسی برق از بدو ورود تا ادامه تحصیل و پایان آن چگونه شکل می‌گیرد و چه تغییراتی در مسیر پیدا می‌کند؟
۲. زمینه‌ها و موجبات موثر در این شکل‌گیری و تغییرات دخیل در این هویت (خودفهمی) حرفه‌ای دانشجویان کارشناسی مهندسی برق چه چیزهایی هستند؟
۳. متغیرهای مداخله‌گر در این فرایند (شکل‌گیری هویت حرفه‌ای دانشجویان کارشناسی مهندسی برق) چه چیزهایی هستند؟
۴. پیامدها و آثار این هویت (خودفهمی) حرفه‌ای دانشجویان کارشناسی مهندسی برق چه چیزهایی هستند؟

دستاوردهای پژوهش

- ارائه یک مدل مفهومی از فرایند شکل‌گیری هویت حرفه‌ای دانشجویان کارشناسی مهندسی برق به عنوان شالوده‌ی پژوهش‌های آتی که مرتبط با هویت حرفه‌ای می‌باشند.
- ارائه تصویری از وضعیت هویت حرفه‌ای دانشجویان کارشناسی مهندسی برق، شرایط علی موثر، شرایط مداخله‌گر، زمینه‌ها و پیامدها که می‌تواند در بازنگری‌های برنامه درسی و سایر عناصر نظام آموزشی مورد استفاده قرار گیرد.
- فهم هویت حرفه‌ای ابعاد و ارتباط آن با هویت شخصی می‌تواند در جهت خدمت به اهداف برابری، تنوع و همه‌شمولی قرار گیرد.

کلیات نظریه برپایه:

بنابر بازرگان (۱۴۰۰) و فراستخواه (۱۳۹۵) روش تحقیق نظریه برخاسته از داده‌ها (نظریه برپایه) یک شیوه پژوهش کیفی است که به وسیله آن، با استفاده از یک دسته داده، نظریه‌ای تکوین می‌یابد. تحقیق به این شیوه بر خلاف تحقیقات کمی نه از نظریه به سوی داده بلکه از داده به سوی نظریه‌ای اینجایی و اکنونی می‌باشد.

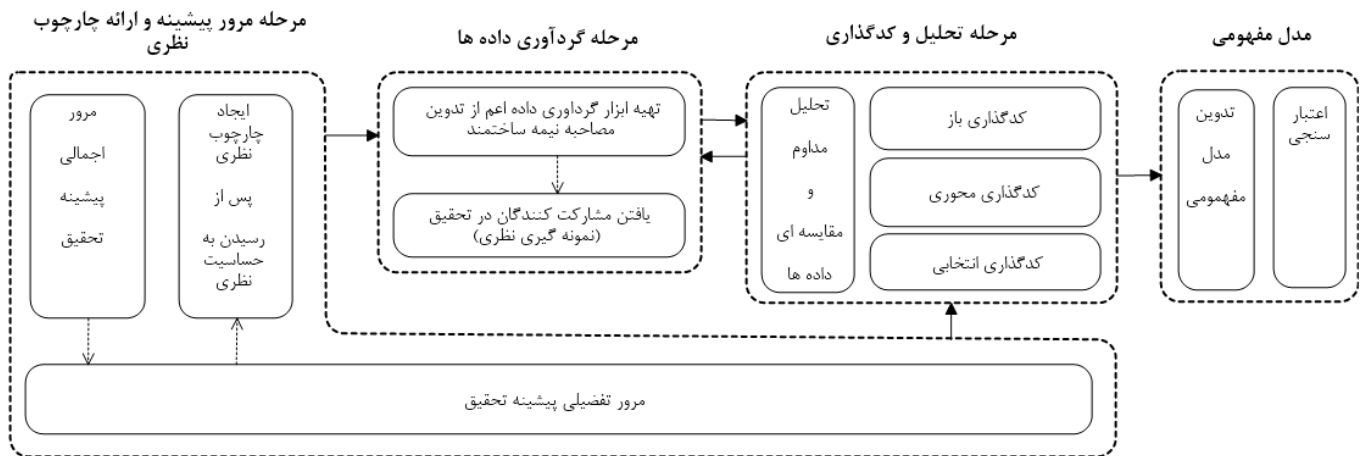
نظریه برپایه بیشتر به درد تحقیق درباره یک موقعیت خاص می‌خورد و معمولاً هم با فرایند روی دادن یک امر و موجبات و آثار آن سر و کار دارد. به کارگیری نظریه برپایه به عنوان روش تحقیق الزامی زمانی توجیه‌پذیر است که با شرایط عدم کفایت نظریه یا عدم کفایت فرضیه روبه‌رو باشیم و یا نیاز به نظریه‌ای برای اینجا و اکنون داشته باشیم (فراستخواه، ۱۳۹۵).

محقق با بررسی پژوهش‌های پیشین صورت گرفته، با مشخص کردن ماهیت موضوع، مسئله، قلمرو، هدف و پرسش‌های خود یکی از پنج نسخه نظریه برپایه را، که هر یک در اجرا سیر متفاوتی دارند، انتخاب می‌کند. با وجود این تفاوت‌ها، تمامی نسخه‌ها در اجرا در موارد زیر اشتراک دارند (فراستخواه، ۱۳۹۵):

حساسیت نظری، نمونه‌برداری نظری، بررسی پیشینه، روش تحلیل مداوم و مقایسه‌ای داده‌ها، انجام کدگذاری (باز و محوری)، صحت‌سنجی، اکتشاف پدیده اصلی، یادداشت‌برداری و نمایان‌سازی ارتباطات از طریق اطلس‌ها، نقشه‌ها، جداول و غیره، و در نهایت اعتباریابی تحقیق

شمای کلی فرآیند تحقیق به روش نظریه برپایه در شکل ۲ آمده است.

شکل ۱ مراحل تحقیق

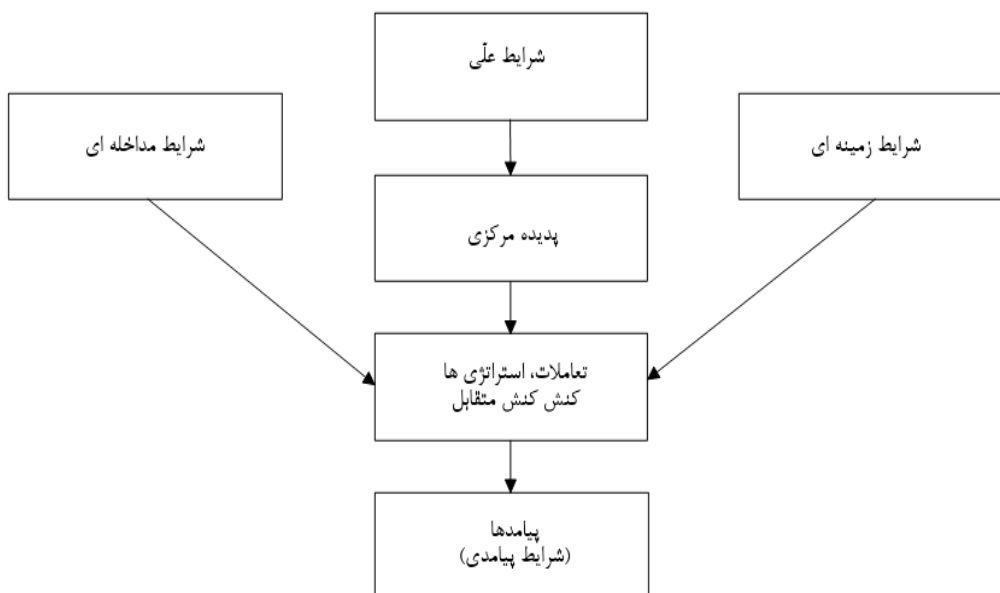

انتخاب نظریه برپایه به عنوان روش تحقیق جهت بررسی فرآیند شکل‌گیری هویت حرفه‌ای دانشجویان کارشناسی مهندسی برق:

با بررسی روش پژوهشی در پژوهش‌های حوزه هویت حرفه‌ای از جمله (حیدری، ۱۳۹۱؛ یوسفی اقدم، ۱۳۹۴؛ و ودادهیر، ۱۳۹۶؛ McCall, et al., 2021) و با توجه به قلمرو، اهداف و پرسش‌های پژوهش با اشراف به نقاط قوت و ضعف نسخه سیستماتیک نظریه برپایه اعم از دقت بالا، کامل بودن توصیف عرضه شده، تاکید بر فرایند، احتمال تکلف و الگوی پارادایمی مشخص، این نسخه از نظریه برپایه به عنوان روش پژوهش پیشنهاد می‌گردد.

الگوی پارادایمی نسخه سیستماتیک در شکل ۳ آمده است. داده‌های گردآوری شده در فرآیند تحقیق پس از طی مراحل کدگذاری اعم از باز، محوری و انتخابی در پنج مقوله‌ی متغیر کانونی، موجبات علی، راهبردها، زمینه‌های خاص، عوامل واسطه‌ای و مداخله کننده و در نهایت پیامدها، دسته بندی می‌شوند. این نسخه توصیفی کامل از پدیده مورد بررسی ارائه می‌دهد.

شکل ۳ الگوی پارادایمی نسخه سیستماتیک (اشترواس کوربین) نظریه برپایه

در نظریه برپایه چارچوب نمونه به جای اینکه معرف آماری باشد، هدفمند و نظری است و باید به گونه‌ای انتخاب شود که اشباع داده‌ها و اشباع نظری حاصل شود. چارچوب نمونه در این روش در انتهای پژوهش و با رسیدن به اشباع نظری بسته خواهد شد. برای نیل به اشباع داده‌ها، انتخاب افراد حامل اطلاعات و تجربیات زیسته ضروری می‌باشد.

در پژوهش حاضر به عنوان نقطه عزیمت با توجه به موضوع که حول محور هویت حرفه‌ای دانشجویان کارشناسی مهندسی برق با تاکید بر دانشجویان دو دانشگاه تبریز و تهران قرار دارد، افرادی از گروه‌های زیر به عنوان نمونه در نظر گرفته شده‌اند:

دانشجویان کارشناسی مهندسی برق (دانشجویان سال‌های اول تا چهارم)، دانش‌آموختگان کارشناسی مهندسی برق (شاغلین، ادامه تحصیل

دهندگان و تغییر رشته دهندگان)، استادان کارشناسی مهندسی برق، کارکنان دانشکده مهندسی برق، خانواده‌ها و دوستانی که وارد فضای مهندسی و مهندسی برق نشده‌اند.

همچنین در این پژوهش از روش گلوله برفی برای یافتن افراد مطلع استفاده خواهد شد.

از ابزارهای گردآوری اطلاعات در روش تحقیق نظریه برپایه می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

مصاحبه‌های عمیق اکتشافی، پرسش‌های باز، انواع مشاهده، استفاده از اسناد و آثار مکتوب و غیر مکتوب، تاملات شخصی، انواع یادداشت‌ها و پنل‌های موضوعی و گروه‌های کانونی.

در پژوهش‌های پیشین از جمله پژوهش مک‌کال و همکاران (McCall, et al., 2021) مصاحبه‌های نیمه ساختمند به عنوان یکی از انواع مصاحبه مورد استفاده قرار گرفته است. در تحقیق حاضر هر یک از ابزارها به فراخور تا حصول اطمینان از اشباع داده‌گانی استفاده خواهند شد. هرچند مصاحبه‌های نیمه‌ساختمند، گروه‌های کانونی و سوالات باز پاسخ بیشتر مورد توجه خواهند بود.

۳-۴ پیشینه پژوهش (همراه با ذکر منابع اساسی)

نظریات حوزه هویت و هویت حرفه‌ای

مفهوم هویت را می‌توان از دو جنبه فردی مربوط به روانشناسی و اجتماعی مربوط به جامعه‌شناسی مورد بررسی قرار داد. دیدگاه اریکسن در خصوص هویت از جمله نظریاتی است که هویت را از دید روانشناسی بررسی کرده است. اریکسن هویت را فرایند انسجام تغییرات فردی، تقاضاهای اجتماعی و انتظارات برای آینده تعریف می‌کند. تشکیل هویت یعنی اینکه فرد مشخص کند چه کسی است، برای چه چیزی ارزش قائل است و تصمیم به ادامه چه مسیری در زندگی دارد. شکل‌گیری هویت، شامل ایجاد حس یکی بودن و وحدت شخصیتی است که به وسیله شخص احساس می‌شود و به وسیله دیگران به صورت یکسان بودن از زمانی به زمان دیگر شناخته می‌شود. مفهوم هویتی که اریکسن مطرح می‌کند دو چهره دارد: از یک سو به احساساتی رجوع می‌کند که یک فرد در مقابل خویشتن دارد یعنی خودسنجی. از سوی دیگر بر روابط بین هویت شخصی و توصیف‌هایی که دیگران یعنی افرادی که برای او واجد ارزش هستند، از او به عمل می‌آورند، تکیه می‌کند (آریانپور، ۱۳۹۷).

همچنین اریکسن دستیابی به هویت موفق را همراه با تجربه احساس راحتی و سلامتی عنوان می‌کند. به بیان وی فردی که به یک هویت قابل اعتماد دست یافته باشد، می‌داند در چه جهتی پیش می‌رود و از حق شناسی افراد مهم زندگی خود، مطمئن است. اریکسن مفهوم بحران هویت را برای توصیف فرایندهای فعال توصیف خویشتن مطرح می‌کند، اما اعتقاد دارد که بحران هویت بخش جدائی‌ناپذیری از رشد روانی-اجتماعی سالم است (آریانپور، ۱۳۹۷).

مارسیا از دیگر نظریه پردازان هویت از دید روانشناختی است که دیدگاه خود را بر پایه دیدگاه اریکسن از هویت عرضه می‌کند. مارسیا با استفاده از مصاحبه‌های باز پاسخ به این نتیجه رسید که در پیوستار هویت‌یابی اریکسن، چهار پایگاه هویتی وجود دارد که می‌توان آنها را بر حسب وجود مسئله‌ای در زمینه هویت از نظر شخص و توانایی او در حل آن مسئله، از یکدیگر متمایز ساخت. این چهار نوع وضعیت هویت مفهوم سازی شده توسط مارسیا به شرح ذیل می‌باشند (آریانپور، ۱۳۹۷):

کسب هویت یا هویت موفق، وقفه (تعویق) هویت، ضبط هویت یا هویت پیش‌رس، پراکندگی هویت یا هویت سردرگم.

از دیگر نظریات حوزه هویت می‌توان به دیدگاه جیمز جی که از جمله دیدگاه‌هایی است که از دریچه جامعه‌شناختی به هویت می‌نگرد، اشاره کرد. مراد جی از هویت شناخته شدن به عنوان یک «نوع شخص» خاص در یک زمینه مشخص می‌باشد. جی بیان می‌کند که با در نظر داشتن این معنی، افراد هویت‌های چندگانه‌ای دارند که با نقش و عملکرد آنها در جامعه مرتبط است و ارتباطی به حالات درونی آنها ندارد. هرچند جی وجود یک هویت هسته‌ای را که سایر هویت‌ها به آن الصاق می‌شوند انکار نمی‌کند بلکه صرفاً به آن نمی‌پردازد. وی چهار دیدگاه در خصوص هویت مطرح می‌کند که به قرار زیر است (McCall, 2021):

هویت طبیعی که از کنترل فرد خارج است و حاصل از قوای طبیعت است. هویت نهادی که به هویت‌های تنظیم و نسبت داده شده توسط مراجع مربوطه در نهادها گفته می‌شود. هویت گفتمانی که به رفتارها اطلاق می‌شود، اینکه شیوه رفتاری، تعامل و گفتگوی دیگران با فرد سبب بروز و تقویت این رفتار در وی می‌گردد و در نهایت هویت مشابهتی که به واسطه تجربیات مشترک فرد از عضویت فرد در یک گروه مشابهتی حاصل می‌شود.

از دیگر نظریات اجتماعی موجود در حوزه هویت دیدگاه تاجفل است. تاجفل بیان می‌کند که هویت اجتماعی هر فرد توسط گروهی که به آن تعلق دارد تعیین می‌شود و دارای سه بعد شناختی (آگاهی از عضویت در گروه)، ارزشی (مقایسه و ارزیابی) و احساسی (علاقه و تعلق به گروه) می‌باشد (آریانپور، ۱۳۹۷).

نظریه هویت دو جز شناختی (درونی) و اجتماعی (بیرونی) برای خود مهندس قائل است. هرچند وگنر هویت مهندسان را به طور ویژه مورد بحث قرار نداده است اما بحث او در خصوص اجزا فردی و اجتماعی توسعه هویت در انجمن‌های تخصصی حرفه‌ای می‌تواند در مورد مهندسان نیز به کار گرفته شود. اینکه چگونه یک مهندس شغل خود را تجربه می‌کند، چگونه موقعیت خود را تفسیر می‌کند، چه چیزهایی را نمی‌فهمد و فهمیدن چه چیزهایی برایش مهم نیست. همه اینها به تنهایی نه نتیجه انتخاب‌های فردی اوست و نه نتیجه تعلق او به یک دسته اجتماعی به عنوان مهندس (Anderson, 2010).

توسعه هویت حرفه‌ای فرایند درگیر شدن افراد در آموزش‌های تخصصی و مهارت‌یابی است که در آن فرد به طور همزمان از لحاظ به دست آوردن مزایای مالی آینده‌نگری می‌کند، درصدد شناخت ویژگی‌ها و مسائل گروه‌های منزلتی (گروه‌های هم‌رده و همکاران آینده) است و با مسئولیت‌های سیاسی مدنی حرفه خود و ارزش‌ها و هنجارهای درون‌گروهی آشنا می‌شود. (یوسفی‌اقدم، ۱۳۹۴)

نمونه‌ای از پژوهش‌های داخلی حوزه هویت حرفه‌ای

باتوجه به عدم دستیابی به پژوهش داخلی در حوزه هویت حرفه‌ای دانشجویان کارشناسی مهندسی برق در نتایج جستجوهای کتابخانه‌ای،

پژوهش‌های زیر که به بررسی هویت حرفه‌ای دانشجویان در رشته‌های جامعه‌شناسی و در مقاطع تحصیلات تکمیلی یا انواع رشته‌ها با تاکید بر دانشگاه خاص (مطالعه موردی) پرداخته‌اند، ارائه می‌گردد.

یوسفی اقدم (۱۳۹۴) در پژوهش خود با عنوان «امر موقت و توسعه هویت حرفه ای دانشجویان دکتری در ایران» با استفاده از نسخه سیستماتیک (اشتراوس-کوربین) نظریه برپایه درصدد است تا پدیده هویت حرفه‌ای نامتعیین دانشجویان دکتری جامعه‌شناسی در ایران را توضیح دهد. در مدل عرضه شده در این پژوهش، تورم دانشجویی و ابهام در نقش دانشجویی به عنوان شرایط علی موثر بر پدیده تعین نیافتگی هویت حرفه‌ای دانشجویان بیان شده است. پدیده‌ای که دانشجویان در رویارویی با آن راهبرد بسط شبکه شغلی را بر می‌گزینند. ضرورت‌های مقطعی مانند ضرورت‌های مالی و فشار هنجاری ازدواج نیز شرط مداخله‌گر در اتخاذ این راهبرد می‌باشد و اشباع فرصت‌های شغلی زمینه اتخاذ این راهبرد عنوان شده است. در این پژوهش عنوان می‌شود که تعین نیافتگی هویت حرفه‌ای، ابهام، زیست در فضاهایی با ارزش‌های مختلف، عدم شناسایی نمادین و حرفه‌ای و فقدان تصورات روشن از آینده شغلی، ویژگی اساسی زندگی دانشجویان دکتری علوم اجتماعی است و کنش‌های دانشجویان شکلی موقت و مقطعی دارند. هم‌چنین عدم تعین هویت حرفه‌ای به عنوان تاکتیک ارادی کنشگر برای رویارویی با امر موقت و نه ویژگی ناخواسته و تحمیلی ساختار بر کنشگر عنوان می‌شود؛ چراکه یوسفی اقدم (۱۳۹۴) معتقد است اساسا ساختاری وجود ندارد. پرسش‌های وی در جدول شماره ۱ آمده است.

از سایر پژوهش‌های این داخلی در این حوزه می‌توان به پژوهش حیدری (۱۳۹۱)، ودادهیر و همکاران (۱۳۹۶) و بهمن (۱۳۹۶) اشاره کرد که دو مورد نخست از دسته پژوهش‌های کیفی با روش نظریه برپایه و مورد آخر پژوهشی کمی برای آزمودن فرضیه‌های ساخته شده برپایه پژوهش یوسفی اقدم (۱۳۹۴) می‌باشد.

پژوهش	پرسش‌های طرح شده
(یوسفی اقدم، ۱۳۹۴)	دانشجویان دکتری چه تعریفی از هویت حرفه‌ای خود دارند؟ وضعیت خاص حوزه‌هایی که زندگی دانشگاهی، پژوهشی و شخصی زندگی دانشجویان دکتری در آن سپری می‌شود، چگونه است؟ چه تاثیری بر جریان شکل‌دهی به هویت حرفه‌ای دانشجویان دکتری دارد؟ دانشجویان دکتری چه تفاسیری از وضعیت فعلی خود در نظام دانشگاهی ایران ارائه می‌دهند؟ آیا می‌توان این تفسیرها را در چارچوب یک رویکرد نظری توضیح داد؟

جدول ۱

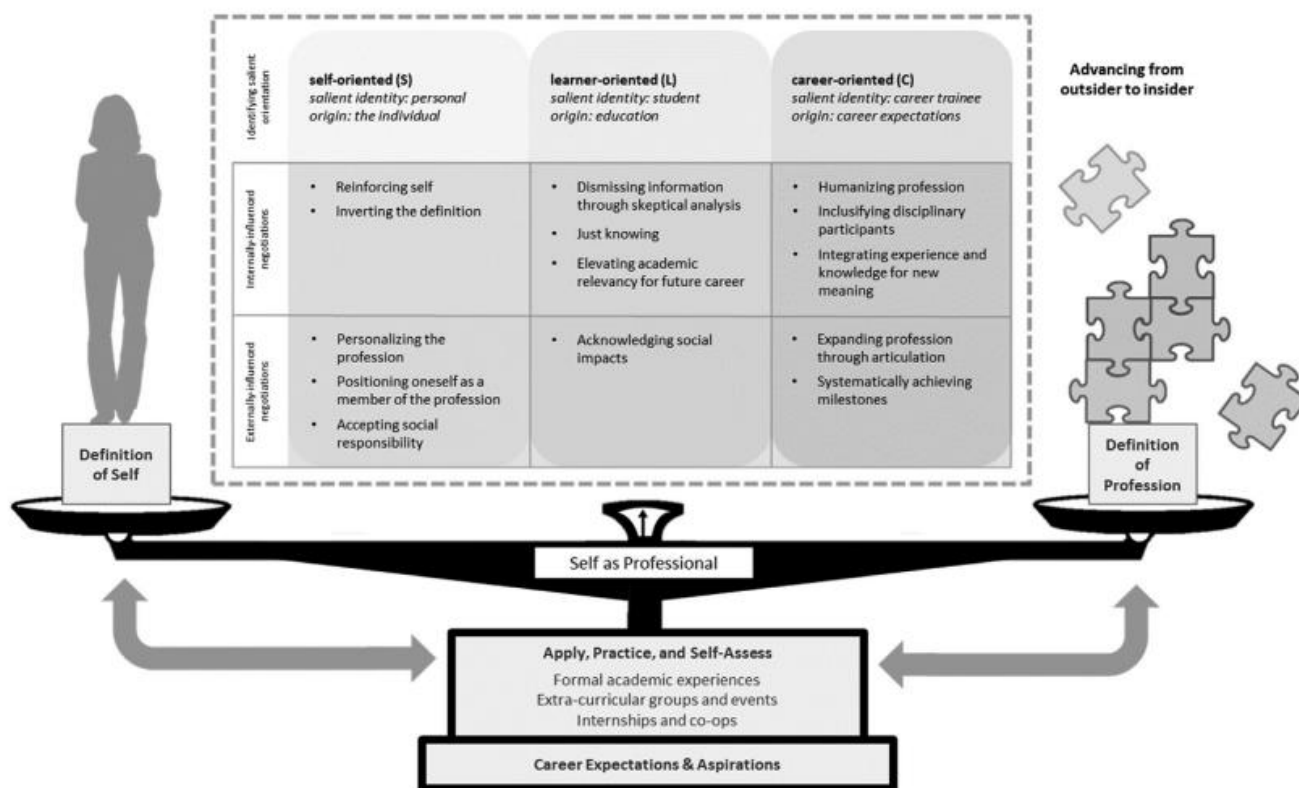
نمونه‌ای از پژوهش‌های خارجی حوزه هویت حرفه‌ای با تاکید بر هویت حرفه‌ای دانشجویان مهندسی

پژوهش مک‌کال و همکاران (۲۰۲۱) از پژوهش‌های حوزه هویت حرفه‌ای با تاکید بر هویت حرفه‌ای دانشجویان کارشناسی مهندسی عمران می‌باشد. در این پژوهش رسیدن به توازن میان هویت شخصی و حرفه‌ای در قالب مدل حرکت از فرد بیرونی به فرد درونی ارائه می‌شود. در این پژوهش که به روش نظریه مبنایی و با مصاحبه‌های نیمه ساختمند با ۳۱ دانشجوی کارشناسی مهندسی عمران انجام گرفته است، فرایند توسعه هویت حرفه‌ای در طول دوران کارشناسی فرایندی پویا که در آن افراد به طور مکرر تعاریف خود را از خود و حرفه در هم می‌آمیزند و با داد و ستد مکرر میان این تعاریف آنها را یکپارچه می‌کنند، توصیف شده است. پرسش‌های این پژوهش در جدول ۲ آمده است.

دانشجویان مهندسی عمران قبل از ورود به دوره کارشناسی چه ادراکی از حرفه مهندسی عمران داشتند؟
 چگونه ادراک دانشجویان مهندسی عمران از حرفه مهندسی عمران با ورود به دانشگاه و سپری کردن تجربه تحصیل دوره کارشناسی تغییر می‌کند؟
 پیامدهای حاصل از این تغییر در ادراک چیست؟
 چگونه ادراک دانشجویان از حرفه مهندسی عمران با خود فهمی آنها بهم می‌رسند؟

جدول ۲

شکل ۴ مدل حرکت از عضو بیرونی به عضو درونی (AOI)

منابع اساسی

Anderson, K. J. B., Courter, S. S., McGlamery, T., Nathans-Kelly, T. M. & Nicometo, C. G. (2010). Understanding Engineering Work and Identity: A Cross-case Analysis of Engineers within Six Firms, *Engineering Studies*, 2(3), 153-174.

Burleson, S. D., Major, D. A., Hu, X., & Shryock, K. J. (2021). Linking undergraduate professional identity development in engineering to major embeddedness and persistence. *Journal of Vocational Behavior*, 128, 103590. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2021.103590>

Cech, E. (2014). Engineers and Engineeresses? Self-conceptions and the Development of Gendered Professional Identities. *Sociolog-*

ical Perspectives, 58(1), 56-77. <https://doi.org/10.1177/0731121414556543>

Christensen, S. H., Didier, C., Jamison, A., Meganck, M., Mitcham, C., & Newberry, B. (2015). *Engineering Identities, Epistemologies and Values: Engineering Education and Practice in Context*, Volume 2 (Philosophy of Engineering and Technology, 21) (2015th ed., Vol. 2). Springer.

Eliot, M., & Turns, J. (2011). Constructing Professional Portfolios: Sense-Making and Professional Identity Development for Engineering Undergraduates. *Journal of Engineering Education*, 100(4), 630-654. <https://doi.org/10.1002/j.2168-9830.2011.tb00030.x>

Mann, L., et al. (2009, 20-23 July). Influences on the Development of Students' Professional Identity as an Engineer. In *Research in Engineering Education Symposium (REES 2009)*, Palm Cove, Australia.

McCall, C., MacNair, L. D., Simmons, D. R. (2021). Advancing from Outsider to Insider: A Grounded Theory of Professional Identity Negotiation in Undergraduate Engineering, *Journal of Engineering Education (JEE)*, 110 (2), 393-413.

McCall, C., Shew, A., Simmons, D. R., Paretti, M. C., & McNair, L. D. (2020). Exploring student disability and professional identity: navigating sociocultural expectations in U.S. undergraduate civil engineering programs. *Australasian Journal of Engineering Education*, 25(1), 79-89. <https://doi.org/10.1080/22054952.2020.1720434>

Naukarinen, J., & Bairoh, S. (2021). Gender differences in professional identities and development of engineering skills among early career engineers in Finland. *European Journal of Engineering Education*, 1-17. <https://doi.org/10.1080/03043797.2021.1929851>

Rynearson, L. K., & Rynearson, A. M. (2017, August), *Development of Engineering Professional Identity and Formation of a Community of Practice in a New Engineering Program* Paper presented at 2017 FYEE Conference, Daytona Beach, Florida. <https://peer.asee.org/29406>

Trede, F., Macklin, R., & Bridges, D. (2012). Professional identity development: a review of the higher education literature. *Studies in Higher Education*, 37(3), 365-384. <https://doi.org/10.1080/03075079.2010.521237>

آریانپور، حمیدرضا. (۱۳۹۷). هویت تحصیلی دانشجویان: مفهوم‌سازی، ساخت ابزار سنجش بومی، بررسی پیشایندها و پیامدها [رساله دکتری، دانشگاه تهران].

بازرگان هرندی، عباس. (۱۴۰۰). مقدمه‌ای بر روش‌های تحقیق کیفی و آمیخته: رویکردهای متداول در علوم رفتاری. دیدآور.

بهمن، سنا. (۱۳۹۶). بررسی عوامل موثر بر هویت حرفه‌ای دانشجویان دکتری رشته‌های علوم اجتماعی دانشگاه‌های دولتی شهر تهران [پایان‌نامه کارشناسی ارشد، موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی].

حیدری، حمید؛ و رضایی، احمد (۱۳۹۱). تحلیل جامعه‌شناختی هویت حرفه‌ای دانشجویان، مطالعه موردی: دانشجویان دانشگاه مازندران. فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران، ۵ (۲): ۱-۲۹.

فراستخواه، مقصود. (۱۳۹۵). روش تحقیق کیفی در علوم اجتماعی با تاکید بر «نظریه برپایه» (گراند‌تئوری، *GTM*). نشر آگاه.

قائم‌خانی، محمد، بادامچی، محمدحسین. (۱۳۹۸). جنبش ناراضیان: جامعه‌شناسی مهاجرت نخبگان از رشته‌های مهندسی و پایه به علوم انسانی. نشر آرما.

ودادهیر، ابوعلی؛ صدیقیان بیدگلی، آمنه؛ و جعفری، قاسم (۱۳۹۶). تبیین فرایند تکامل هویت حرفه‌ای در بین دانشجویان دوره دکتری علوم اجتماعی در ایران. فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران، ۱۰ (۲)، ۸۹-۱۱۸.

یوسفی اقدام، رحیم (۱۳۹۴). امر موقت و توسعه هویت حرفه‌ای دانشجویان دکتری در ایران. فصلنامه سیاست علم و فناوری، ش ۲، تابستان ۹۴: ۶۵-۸۲.

برنامه زمان بندی انجام طرح

مرحله اول: مطالعه پیشینه تحقیق و تدوین چهارچوب نظری ۲ ماه

مرحله دوم و سوم: طراحی و انجام مصاحبه‌ها و جمع آوری اطلاعات لازم برای پژوهش گراند تئوری به همراه تحلیل و کدگذاری داده ها به صورت همزمان ۲ ماه

مرحله چهارم: ارائه مدل مفهومی و بررسی اعتبار تحقیق ۱ ماه

مرحله پنجم: جمع بندی، نگارش پایان نامه و ارائه گزارش نهایی ۱ ماه

برآورد هزینه‌ها

ردیف	نوع هزینه	مبلغ (ریال)
۱	لوازم مصرف‌نشده	۴,۵۰۰,۰۰۰
۲	خرید کتاب و نشریه و نظایر آن	۵,۰۰۰,۰۰۰
۳	مواد و لوازم مصرف‌شدنی	۶,۵۰۰,۰۰۰
۴	انتشارات (حداکثر طبق آیین نامه)	۳,۰۰۰,۰۰۰
	جمع کل	۱۹,۰۰۰,۰۰۰

	شماره:	معاون محترم آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشکده گان فنی
	تاریخ:	

با سلام و احترام،

فرم پیشنهاد و حمایت از پایان نامه سرکار خانم: مانده آدی‌بگ با عنوان: فرایند شکل‌گیری هویت حرفه‌ای دانشجویان مهندسی برق به

راهنمایی جناب آقای دکتر: سید محمود طاهری که در راستای برنامه جامع تحقیقات ایشان با عنوان: میباشد نمیشد در

تاریخ ..... در شورای انتخاب نمایندگان دانشکده علوم مهندسی به تصویب رسید. خواهشمند است، دستور فرمایند اقدام لازم انجام شود.

معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشکده علوم مهندسی

امضا:

تاریخ:

معاون محترم پژوهشی دانشکده فنی

شماره:

تاریخ:

با سلام و احترام،

به پیوست، فرم پیشنهاد و حمایت از پایان نامه تحصیلات تکمیلی به همراه مشخصات آن، که به تصویب شورای پژوهشی تحصیلات تکمیلی دانشکده علوم مهندسی رسیده است جهت دستور به اقدام مقتضی تقدیم می‌شود.

معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشکده فنی

امضا:

تاریخ: